

**RADA
EVROPSKÉ UNIE**

**Brusel 9. července 2010
(OR. fr)**

11961/10

**JUSTCIV 135
CONSOM 69
MI 236**

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel:	Jordi AYET PUIGARNAU, ředitel, za generální tajemnici Evropské komise
Datum přijetí:	1. července 2010
Příjemce:	Pierre de BOISSIEU, generální tajemník Rady Evropské unie
Předmět:	Zelená kniha Komise o možnostech politiky pro pokrok směrem k evropskému smluvnímu právu pro spotřebitele a podniky

---

Delegace naleznou v příloze dokument Komise KOM(2010) 348 v konečném znění.

Příloha: KOM(2010) 348 v konečném znění

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 1.7.2010
KOM(2010)348 v konečném znění

ZELENÁ KNIHA KOMISE

**o možnostech politiky pro pokrok směrem k evropskému smluvnímu právu pro
spotřebitele a podniky**

ZELENÁ KNIHA KOMISE

o možnostech politiky pro pokrok směrem k evropskému smluvnímu právu pro spotřebitele a podniky

1. ÚČEL ZELENE KNIHY

Vnitřní trh je postaven na nejrůznějších smlouvách, které se řídí různými vnitrostátními smluvními právními předpisy. Rozdíly mezi vnitrostátními právními předpisy týkajícími se smluv však mohou představovat další náklady na transakce a právní nejistotu pro podniky a mohou vést ke snižování důvěry spotřebitelů ve vnitřní trh. Odlišnosti ve vnitrostátním smluvním právu mohou podniky nutit, aby podniky upravily své smluvní podmínky. Vnitrostátní předpisy jsou navíc zřídka dostupné také v ostatních evropských jazycích, což znamená, že účastníci trhu musí vyhledat poradenství u právníka, který zná předpisy právního systému, jehož volbu navrhuje.

Částečně z těchto důvodů mohou spotřebitelé a podniky, a zejména malé a střední podniky, které mají omezené zdroje, váhat se zapojením se do přeshraničních transakcí. Tato neochota může zase bránit přeshraniční hospodářské soutěži, což je na úkor blaha společnosti. Spotřebitelé a podniky z malých členských států by mohli být zvláště znevýhodněni.

Komise si přeje, aby občané mohli plně využívat výhod vnitřního trhu. Unie musí tedy učinit více, aby přeshraniční transakce usnadnila. Účelem této zelené knihy je nastínit možnosti, jak posílit vnitřní trh cestou pokroku v oblasti evropského smluvního práva, a zahájit o těchto možnostech veřejnou konzultaci. V závislosti na hodnocení výsledků konzultace by Komise mohla další kroky navrhnout do roku 2012. Každý návrh právního předpisu bude doprovázen náležitým posouzením dopadů.

2. SOUVISLOSTI

Evropská komise svým sdělením z roku 2001 o *evropském smluvním právu*¹ zahájila proces rozsáhlých veřejných konzultací o problémech plynoucích z rozdílů ve smluvním právu jednotlivých členských států a o potenciálních krocích v této oblasti. Na základě odpovědí Komise vypracovala v roce 2003 akční plán², v němž navrhuje zlepšit kvalitu a soudržnost evropského smluvního práva vytvořením společného referenčního rámce, jenž by obsahoval společné zásady, terminologii a vzorová pravidla, která by legislativní orgán Unie uplatňoval při vytváření nebo úpravě právních předpisů. Navrhováno bylo rovněž přezkoumat *acquis* Unie v oblasti spotřebitelského smluvního práva s cílem odstranit nesourodost a zaplnit regulační mezery³. Výsledkem tohoto přezkumu byl návrh směrnice o právech spotřebitele⁴, který Komise předložila v říjnu 2008 jakožto opatření, jež mělo posílit maloobchodní vnitřní trh.

---

¹ KOM (2001) 398 v konečném znění, 11.7.2001.

² KOM(2003) 68 v konečném znění, 12.2.2003.

³ Viz sdělení Komise „Evropské smluvní právo a přezkum *acquis*: cesta vpřed“, KOM(2004) 651 v konečném znění, 11.10.2004.

⁴ KOM(2008) 614 v konečném znění, 8.10.2008.

Komise pomocí grantu v rámci šestého rámcového programu pro výzkum financovala a pozorně sledovala práci mezinárodní akademické sítě, která provedla přípravný právní výzkum, jehož cílem bylo přijetí společného referenčního rámce. Výzkumná činnost byla uzavřena na konci roku 2008 a vedla ke zveřejnění návrhu společného referenčního rámce⁵. Návrh společného referenčního rámce se zabývá zásadami, definicemi a vzorovými pravidly občanského práva⁶, včetně smluvního práva a práva občanskoprávních deliktů. Obsahuje ustanovení obchodních a spotřebitelských smluv.

Návrh referenčního rámce vycházel z několika projektů dříve uskutečněných na evropské a mezinárodní úrovni. Síť významných evropských akademiků⁷ vypracovala zásady evropského smluvního práva (Principles of European Contract Law, PECL) s cílem vybavit vnitřní trh jednotným smluvním právem. Na omezení překážek pomocí jednotných vzorových pravidel pracovaly různé mezinárodní i regionální organizace, které uznaly, že lišící se smluvní předpisy jsou překážkou mezinárodnímu obchodu. Komise OSN pro mezinárodní obchodní právo (UNCITRAL) vytvořila normu platnou téměř po celém světě pro prodej zboží mezi podniky, vídeňskou úmluvu o mezinárodním prodeji zboží (*Vienna Convention on International Sales of Goods*)⁸, která se standardně používá všude tam, kde se strany nerozhodly uplatnit jiné právní předpisy. Mezinárodní ústav pro sjednocení mezinárodního práva soukromého (UNIDROIT) vypracoval zásady mezinárodních obchodních smluv, které představují vzorová pravidla pro prodej zboží a poskytování služeb. Tyto nástroje vytvořily normy, které posloužily jako vzorová pravidla pro zákonodárné orgány po celém světě⁹ a pro strany obchodních smluv, které je sice nemusí stanovit jako právo, jímž se řídí některé aspekty jejich smluv, ale mohou je přesto zahrnout formou odkazu, jak objasňuje článek 3 ve spojení s bodem odůvodnění 13 nařízení Řím I¹⁰. Jejich oblast působnosti je však omezena na smlouvy mezi podniky a v případě vídeňské úmluvy na prodej zboží. Navíc neexistuje žádný mechanismus, který by zajišťoval jednotný výklad v členských státech. Tyto nástroje tudíž nemohou omezit používání povinných vnitrostátních pravidel.

Nástroj evropského smluvního práva by mohl EU pomoci ke splnění jejich hospodářských cílů a ke zvládnutí následků hospodářské krize. Stockholmský program na období 2010–2014¹¹ uvádí, že evropský soudní prostor by měl podporovat hospodářskou aktivitu na vnitřním trhu. V programu se Komise vyzývá, aby předložila návrh společného referenčního rámce a zkoumala dále otázku smluvních právních předpisů. Sdělení Komise nazvané

---

⁵ Von Bar, C., Clive, E. a Schulte Nölke, H. (eds.), *Principles, Definitions and Model Rules of European Private Law. Draft Common Frame of Reference (návrh společného referenčního rámce)*, Mnichov, Sellier, 2009.

⁶ Některá z nich byla inspirována zásadami a vzorovými pravidly vypracovanými sdružením Association Henri Capitant and Société de législation comparée („European Contract Law. Materials for a Common Frame of Reference: Terminology, Guiding Principles, Model Rules”, tedy Evropské smluvní právo. Podklady pro společný referenční rámec. Terminologie, hlavní zásady, vzorová pravidla, Ass. H. Capitant et SLC, 2008, nakladatelství evropské právnícké literatury Sellier European law publishers).

⁷ Síť nazvaná „Komise pro evropské smluvní právo“ sestávala z akademických pracovníků ze všech členských států a pod předsednictvím Oleho Landy působila v letech 1982 až 2001.

⁸ Tato vídeňská úmluva byla dosud ratifikována v 74 zemích. Mezi významné výjimky v EU patří Spojené království, Portugalsko a Irsko.

⁹ Například Organizace pro harmonizaci obchodního práva v Africe pracuje na Jednotném aktu o smlouvách, jež je do značné míry inspirován zásadami mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT. Zásady UNIDROIT a PECL inspirovaly rovněž čínský zákon o smlouvách z roku 1999.

¹⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, Úř. věst. L 177, 4.7.2008, s. 6.

¹¹ Akt Rady ze dne 2. prosince 2009, č. 17024/09.

„Evropa 2020“¹² uvádí, že je potřeba zajistit, aby pro podniky a spotřebitele bylo snazší a méně nákladné uzavírat smlouvy s partnery v jiných zemích EU, zejména jim zpřístupnit harmonizovaná řešení pro spotřebitelské smlouvy a vzory smluvních ustanovení EU a pokročit dále ve vytváření nepovinného evropského smluvního práva. Cílem digitální agendy pro Evropu¹³, která je první významnou iniciativou přijatou v rámci strategie Evropa 2020, je zajistit udržitelné hospodářské a sociální přínosy digitálního vnitřního trhu odstraněním právní nejednotnosti. Opatření, které navrhuje, odkazuje na „nepovinný nástroj smluvního práva, jehož cílem je překonat nejednotnost smluvního práva, zejména s ohledem na on-line prostředí“.

Mezery ve smluvním právu by Unie mohla vyplnit přijetím účinných nástrojů pro odstranění překážek trhu souvisejících s odlišnými smluvními právními předpisy. Pokud by byl nástroj evropského smluvního práva pro uživatele dostatečně příznivý a z právního hlediska jistý, mohl by sloužit jako vzor, a to zejména pro mezinárodní organizace, které přijaly Evropskou Unii jako vzor regionální integrace¹⁴. Unie by tak mohla hrát vedoucí úlohu při stanovování jednotných mezinárodních norem v této oblasti, což by zase mohlo evropskému hospodářství přinést konkurenční výhodu ve světě.

Pro účely svého mandátu Komise zřídila skupinu odborníků¹⁵, jejichž úkolem je zabývat se proveditelností uživatelsky příznivého nástroje evropského smluvního práva, který by mohl být přínosný pro spotřebitele i podniky a který by zároveň poskytoval právní jistotu. Tato skupina bude Komisi nápomocna při volbě těch částí návrhu společného referenčního rámce, které jsou přímo nebo nepřímo spojeny se smluvním právem, a při restrukturalizaci, revizi a doplnění vybraných ustanovení. Bude přihlížet také k dalším příslušným zdrojům v této oblasti a k příspěvkům k probíhající konzultaci. Skupina odborníků shromažďuje odborné poznatky o různých právních tradicích Unie a o zájmech zúčastněných stran. Její členové byli vybráni z řad významných odborníků v oblasti občanského práva, a zejména smluvního práva, a jednají nezávisle a ve veřejném zájmu. Výsledky veřejné konzultace zahájené touto zelenou knihou budou ovlivňovat probíhající činnost skupiny odborníků.

3. VÝZVY PRO VNITŘNÍ TRH

Dokončení vnitřního trhu brání řada překážek, které znemožňují naplnění jeho potenciálu. V cestě bezproblémovému fungování vnitřního trhu stojí regulační, jazykové a další překážky¹⁶. Odlišnosti mezi smluvním právem jednotlivých členských států figurují mezi těmito překážkami, jak vyplynulo z konzultace zahájené v roce 2001 sdělením o evropském smluvním právu, z přehledů Eurobarometru¹⁷ i z dalších studií¹⁸.

---

¹² KOM(2010) 2020 v konečném znění, 3.3.2010.

¹³ Viz sdělení Komise nazvané „Digitální program pro Evropu“, KOM(2010) 245, 19.5.2010.

¹⁴ Například jde o Sdružení národů jihovýchodní Asie (založeno v roce 1967) nebo nedávno založená Unie jihoamerických národů (2008).

¹⁵ Rozhodnutí Komise ze dne 26. dubna 2010, kterým se zřizuje Skupina odborníků pro společný referenční rámec v oblasti evropského smluvního práva, Úř. věst. 105, 27.4.2010, s. 109.

¹⁶ Například potíže se zásilkami u poštovních služeb, potíže s platbami.

¹⁷ Viz například zvláštní EUROBAROMETER č. 292 (2008) a Flash EUROBAROMETER č. 278 (2009).

¹⁸ Viz například dokument nazvaný *Clifford Chance Survey in European Contract Law* (2005).

3.1. Smlouvy uzavírané mezi podniky a spotřebiteli

Rozdíly existují nejen v oblastech, které dosud nebyly regulovány právními předpisy EU (např. obecné smluvní právo), ale také v oblastech, které byly částečně harmonizovány na úrovni Unie na základě minimální harmonizace (např. právní předpisy o ochraně spotřebitele). To ponechalo prostor pro různé vnitrostátní přístupy k právním předpisům pro ochranu spotřebitele.

V oblasti smluv uzavíraných mezi podniky a spotřebiteli Unie zavedla jednotné kolizní normy, jejichž cílem je chránit spotřebitele, kteří usilují o nápravu u podniků z jiných členských států, s nimiž uzavřeli smlouvu. Konkrétněji, podle článku 6 nařízení Řím I, provozuje-li obchodník svou podnikatelskou činnost v zemi, kde má spotřebitel své obvyklé bydliště, nebo svou činnost na tuto zemi zaměřuje, použijí se v případě neexistence volby právní předpisy této země. Pokud si strany zvolí jiné právní předpisy než právní předpisy země, kde má spotřebitel své obvyklé bydliště, nemůže smlouva spotřebitele zbavit ochrany, jež mu poskytují právní předpisy jeho země¹⁹. Díky tomuto pravidlu si mohou být spotřebitelé jisti, že v případě sporu jim soudy zaručí alespoň stejnou míru ochrany, jaká je jim zaručena v zemi, kde mají své bydliště.

Pro podniky toto pravidlo znamená, že pokud prodávají přes hranice, podléhají smlouvy, jež uzavírají se spotřebiteli, různým předpisům platným v zemích, kde mají tito spotřebitelé své bydliště, bez ohledu, na to zda došlo k volbě práva, či nikoliv. Podniky, které si přejí zapojit se do přeshraničního obchodu, mohou čelit vysokým nákladům na právní služby, když se jejich smlouvy řídí cizím spotřebitelským právem. V extrémních případech mohou některé podniky dokonce odmítnout prodej přes hranice, takže potenciální spotřebitelé dané společnosti mohou být uzavřeni na svém vnitrostátním trhu a může jim být odepřen výběr a nižší ceny, jež by jim nabídl mezinárodní trh. To může být relevantní zvláště u internetových transakcí. I přesto, že na webovou stránku prodejce mají přístup spotřebitelé ze všech členských států, může prodejce kvůli souvisejícím nákladům a rizikům odmítat uzavírání smluv se spotřebiteli z jiných členských států. Například u 61 % nabídek v rámci přeshraničního internetového obchodu nemohli spotřebitelé provést objednávku, zejména kvůli tomu, že dotyčné podniky odmítly prodej do jejich země²⁰. Potenciál přeshraničního elektronického obchodu tedy zůstává naplněn pouze částečně, což je na škodu jak podnikům, a zejména malým a středním podnikům, tak spotřebitelům.

Návrh směrnice o právech spotřebitele vypracovaný Komisí²¹ řeší některé z těchto problémů tím, že usiluje o zjednodušení a konsolidaci stávajících právních předpisů v oblasti spotřebitelského smluvního práva, a to na základě zcela harmonizovaného souboru klíčových aspektů vnitřního trhu v oblasti spotřebitelského smluvního práva. I kdyby však byl tento text přijat tak, jak byl navržen, nezajistil by úplnou kompatibilitou vnitrostátních smluvních právních předpisů členských států v oblastech, jež nejsou harmonizovány. Také v oblastech zcela harmonizovaných ustanovení by bylo potřeba je používat ve spojení s dalšími vnitrostátními ustanoveními obecného smluvního práva²². Během dvou let

---

¹⁹ Podobné kolizní normy, jejichž cílem je chránit slabší smluvní stranu, existují v souvislosti s dalšími typy smluv, jako jsou například pojistné smlouvy a smlouvy o přepravě zboží, jimiž se zabývá článek 7 a článek 5 nařízení Řím I.

²⁰ Viz sdělení Komise o přeshraničním elektronickém obchodu mezi podniky a spotřebiteli v EU, KOM(2009) 557, 22.10.2009.

²¹ KOM(2008) 614 v konečném znění.

²² Například ty, jimiž se řídí opravné prostředky při porušení povinností týkajících se informací.

intenzivních jednání v Evropském parlamentu a Radě navíc vyšlo najevo, že přístup založený na plné harmonizaci má své limity. V důsledku toho zůstanou rozdíly ve smluvním právu členských států skutečností i po přijetí uvedené směrnice a podniky, které si budou přát prodávat přes hranice členských států, budou muset jednat v souladu s nimi.

3.2. Smlouvy uzavírané mezi jednotlivými podniky

Ve smlouvách uzavíraných mezi jednotlivými podniky mají smluvní strany svobodu zvolit si právo, jímž se bude jejich smlouva řídit. Mohou do svých smluv rovněž začlenit stávající nástroje, jako je vídeňská úmluva o mezinárodním prodeji zboží nebo zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT. Podniky však nemají možnost volby společného evropského smluvního práva, které by bylo možno používat a vykládat jednotně ve všech členských státech.

Velké společnosti se silným vyjednávacím postavením mohou zajistit, aby se jejich smlouvy řídily konkrétním vnitrostátním právem. Pro malé a střední podniky to může být obtížnější a mohou z toho plynout překážky pro sledování jednotné obchodní politiky v celé Unii, v důsledku čehož by podniky nebyly schopny využívat příležitostí na vnitřním trhu. Navíc zajištění souladu s různými systémy smluvního práva či získávání informací o právních předpisech platných v jiném členském státě a v jiném jazyce může zvyšovat soudní výlohy.

I když některé specializované druhy smluv, jako jsou smlouvy o přepravě, mají silný mezinárodní rozměr a je možné, že se podniky již seznámily s právními předpisy, jimiž se tento druh transakcí řídí, nemusí tomu tak být vždy. Navíc v případě obecnějších obchodních transakcí by mohly podniky využívat výhod plynoucích z nástroje, jež by stanovil jednotný soubor pravidel evropského smluvního práva a jež by byl snadno dostupný ve všech úředních jazycích. To by mohlo poskytnout větší jistotu podnikům zapojeným do přeshraničního obchodu, neboť by se mohly s takovým systémem rychle seznámit tím, že by jej používaly při všech operacích s podniky v jiných členských státech. Při těchto operacích by měl být tento systém rovněž nahlížen jako alternativa smluvních právních předpisů členských států a jako neutrální a moderní systém smluvního práva, jenž čerpá ze společných tradic vnitrostátních právních předpisů jasným a pro uživatele příznivým způsobem. Tato varianta by mohla být zvláště zajímavá pro malé a střední podniky, které mají v úmyslu poprvé vstoupit na nové trhy.

4. VOLBA NEJVHODNĚJŠÍHO NÁSTROJE PRO EVROPSKÉ SMLUVNÍ PRÁVO

Nástroj evropského smluvního práva by měl reagovat na problémy spočívající v odlišnostech systémů smluvního práva, jež jsou popsány výše, a to aniž by přinášel další zátěž nebo komplikace pro spotřebitele nebo podniky. Měl by také zajišťovat vysokou úroveň ochrany spotřebitele. V oblasti, na níž se vztahuje, by měl být komplexní a samostatný v tom smyslu, že odkazy na vnitrostátní právní předpisy nebo mezinárodní nástroje by měly být co nejvíce omezeny. Z hlediska právní povahy, rozsahu použití a věcné oblasti působnosti budoucího nástroje bylo zjištěno několik možností.

4.1. Právní povaha nástroje evropského smluvního práva

Nástroj evropského smluvního práva by mohl mít různou formu, a to od nezávazného nástroje, jehož cílem by bylo zlepšit soudržnost a kvalitu právních předpisů EU, po závazný nástroj, který by jakožto jediný soubor předpisů smluvního práva představoval alternativu stávající pluralitě vnitrostátních systémů smluvního práva. Obecně je jasné, že nástroj Unie by byl k dispozici ve všech úředních jazycích. To by mělo přinést pro všechny účastníky: jako vodítko pro zákonodárné orgány, pro soudce, kteří pravidla uplatňují, i pro strany, které jednají o podmínkách své smlouvy.

Varianta 1: Zveřejnění výsledků práce skupiny odborníků

Výsledek práce skupiny odborníků by mohl být snadno k dispozici prostřednictvím okamžitého zveřejnění na webové stránce Komise, aniž by došlo k jeho potvrzení na úrovni Unie. Pokud skupina odborníků vypracuje praktický a pro uživatele příznivý text, mohl by být používán evropskými i vnitrostátními zákonodárnými orgány jako zdroj inspirace při práci na právních předpisech a smluvními stranami při navrhování jejich standardních podmínek. Tento text by mohl být využíván také v oblasti vyššího nebo odborného vzdělávání jako

kompendium shrnující různé tradice smluvního práva členských států. Rozsáhlé využití této práce by mohlo z dlouhodobého hlediska přispět k dobrovolnému sblížení vnitrostátního smluvního práva jednotlivých členských států.

Toto řešení by však nemohlo odstranit překážky pro vnitřní trh. Rozdíly ve smluvním právu by nebyly významně omezeny textem, jež nemá formální autoritu nebo status pro soudy a zákonodárce.

Varianta 2: Oficiální pomůcka pro zákonodárny orgány

a) Akt Komise o „pomůcce“

V návaznosti na výsledky skupiny odborníků by Komise mohla přijmout akt (např. sdělení nebo rozhodnutí komise) o evropském smluvním právu, který by používala jako referenční nástroj k zajištění soudržnosti a kvality právních předpisů. Tuto „pomůcku“ by uplatňovala při práci na návrzích nových právních předpisů nebo při revizi stávajících opatření. Tento nástroj by byl účinný okamžitě po přijetí Komisí bez schválení Parlamentu a Rady. V tom případě by však Parlament ani Rada nebyly povinny doporučení tohoto aktu brát v úvahu při předkládání svých pozměňovacích návrhů.

b) Interinstitucionální dohoda o „pomůcce“

„Pomůcka“ v evropském smluvním právu by mohla být předmětem interinstitucionální dohody mezi Komisí, Parlamentem a Radou. Bylo by tak možno konzistentně odkazovat na její ustanovení při navrhování a projednávání legislativních návrhů s přihlédnutím k evropskému smluvnímu právu. Návrh interinstitucionální dohody by vyžadoval dlouhá jednání mezi třemi zákonodárnymi orgány, aby nabyl účinnosti. Jeho výhoda by však spočívala právě v zapojení všech tří orgánů, což je nutné, aby se k jeho doporučením přihlíželo při přípravě a přijímání nových legislativních návrhů.

Nevýhodou jakékoli „pomůcky“ je, že neposkytuje okamžitý a hmatatelný přínos pro vnitřní trh, jelikož neodstraňuje rozdíly v právních předpisech. „Pomůcka“ by zákonodárnymu orgánu nezajistila jednotné uplatňování a výklad smluvního práva Unie u soudů.

Varianta 3: Doporučení Komise o evropském smluvním právu

Nástroj evropského smluvního práva by mohl být připojen k doporučení Komise určenému členským státům, které by členské státy zároveň vyzývalo k začlenění tohoto nástroje do jejich vnitrostátního práva. Toto doporučení by členským státům umožnilo převzít tento nástroj do vnitrostátního práva postupně a dobrovolně. Soudní dvůr EU bude mít k dispozici judikaturu k výkladu ustanovení tohoto doporučení.

Mohou se přepokládat dvě možnosti:

a) Doporučení by mohlo členské státy podnítit k tomu, aby nahradily vnitrostátní smluvní právo doporučeným evropským nástrojem. Tento přístup byl úspěšně proveden ve Spojených státech amerických, kde byl jednotný obchodní zákoník (Uniform Commercial Code), jež byl vypracován odborníky v oblasti obchodního

práva a podpořen neutrálními, poloveřejnými organizacemi²³, přijat až na jednu výjimku ve všech padesáti státech.

- b) Doporučení by mohlo členské státy povzbudit k tomu, aby nástroj evropského smluvního práva začlenily jako nepovinný režim, čímž by byla smluvním stranám k dispozici alternativa vnitrostátního práva. V členských státech, které by přijaly tuto metodu, by evropský nepovinný nástroj mohl existovat vedle dalších alternativních nástrojů použitelných pro smlouvy, jako jsou například zásady UNIDROIT.

Takové doporučení nemá žádné závazné účinky na členské státy a dává jim svobodu ohledně toho, jak a kdy provedou nástroj do jejich vnitrostátních právních předpisů. Toto řešení tedy s sebou nese riziko nesourodého a neúplného přístupu u členských států, které mohou doporučení provádět různě a v různou dobu nebo je neprovést vůbec.

Varianta 4: Nařízení o zavedení nepovinného nástroje evropského smluvního práva

Nařízení by mohlo vytvořit nepovinný nástroj, který by byl v jednotlivých členských státech pojímán jako „druhý režim“, který by stranám poskytoval možnost volby mezi dvěma režimy domácího smluvního práva²⁴.

Do vnitrostátního práva dvaceti sedmi členských států by tak byl vložen komplexní a pokud možno samostatný soubor pravidel smluvního práva, které by si strany mohly volit jako právo, jímž se bude jejich smlouva řídit²⁵. Toto nařízení by stranám, a zejména těm, které si přejí působit na vnitřním trhu, poskytlo alternativní soubor pravidel²⁶. Tento nástroj by mohl být použitelný pouze pro přeshraniční smlouvy, nebo jak pro přeshraniční, tak domácí smlouvy (viz oddíl 4.2.2 dále).

Nepovinný nástroj by ze své postaty mohl být rozumným řešením pro problémy plynoucí z regulačních rozdílů pouze tehdy, pokud bude dostatečně jasný průměrnému uživateli a pokud bude poskytovat právní jistotu. To jsou předpoklady pro vytvoření důvěry v tento nástroj u smluvních stran, které by si jej pak přednostně volily jako právní základ svých smluv na prvním místě. Spotřebitelé by měli mít při uzavírání smlouvy na tomto základě zejména jistotu, že jejich práva nebudou ohrožena. Aby mohl být nepovinný nástroj funkční z perspektivy vnitřního trhu, musel by mít vliv na povinná ustanovení, včetně ustanovení týkajících se ochrany spotřebitele²⁷. To by pak opravdu představovalo přínos ve srovnání se

²³ Tento jednotný obchodní zákoník (*Uniform Commercial Code*) je často revidován a schvalován komisí pro jednotné právo (*Uniform Law Commission*), jejímž cílem je navrhnout a podporovat provádění jednotných státních zákonů tam, kde je jednotnost praktická a žádoucí, společně s americkým institutem práva (*American Law Institute*), který vypracovává vlivné vědecké práce, jež objasňují, modernizují a zlepšují právo.

²⁴ Viz také stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru, INT/499, 27.5.2010.

²⁵ Tento soubor pravidel smluvního práva by tvořil část vnitrostátních právních předpisů každého členského státu také pro účely mezinárodního práva soukromého.

²⁶ Viz Zpráva Maria Montiho předsedovi Evropské komise nazvaná „Nová strategie pro jednotný trh“ ze dne 9. května 2010: „Výhodou 28. režimu je rozšíření možností pro podniky a občany působící v rámci jednotného trhu: pokud je jednotný trh jejich hlavní perspektivou, mohou se rozhodnout pro standardní a jednotný právní rámec platný ve všech členských státech“. Viz také doporučení Zprávy reflexní skupiny Evropské rady o budoucnosti EU 2030, „Projekt Evropa 2030: Výzvy a příležitosti“ z května 2010: „Je třeba přijmout opatření, která by občanům poskytla možnost využít evropský právní statut (tzv. 28. režim), jež by se vztahoval na smluvní vztahy v některých oblastech občanského nebo obchodního práva současně se stávajícími 27 vnitrostátními režimy“.

²⁷ Bylo by nezbytné formulovat v nástroji samotném vztah k ustanoveními nařízení Řím I.

stávajícími nepovinnými režimy, jako je vídeňská úmluva, které nemohou omezit používání vnitrostátních povinných pravidel.

Nepovinný nástroj by musel zajišťovat prokazatelně vysokou úroveň ochrany spotřebitele²⁸.

Důsledné odkazování na jednotný soubor pravidel by odstranilo nutnost, aby soudci a právníci zkoumali v některých případech zahraniční právo, což se v současné době v rámci kolizních norem děje. To by nejen snížilo náklady pro podniky, ale také odlehčilo administrativní zátěž soudního systému.

Tento nepovinný nástroj by mohl mít významný přínos pro vnitřní trh, aniž by vyžadoval další zásahy do vnitrostátního práva. Proto by v souladu se zásadou subsidiarity mohl nepovinný nástroj představovat alternativu plné harmonizace vnitrostátních právních předpisů tím, že by nabídl přiměřené řešení překážek vnitřního trhu plynoucích z odlišného vnitrostátního smluvního práva.

Na druhé straně by evropský nepovinný nástroj mohl být kritizován za to, že komplikuje právní prostředí. Přidáním paralelního režimu by totiž právní prostředí zůstalo i nadále složité a vyžadovalo by jasné informace, které by spotřebitelům umožňovaly porozumět svým právům a učinit tak informované rozhodnutí o tom, zda chtějí uzavřít smlouvu na tomto alternativním základě.

Varianta 5: Směrnice o evropském smluvním právu

Směrnice o evropském smluvním právu by mohla harmonizovat vnitrostátní smluvní právo na základě minimálních společných norem. Členské státy by mohly zachovat pravidla, která zajišťují lepší ochranu, pokud jsou v souladu se Smlouvou. Rovněž by bylo možno stanovit, že vzniklé rozdíly budou oznámeny Komisi, a poté v zájmu zvýšení transparentnosti pro spotřebitele a podniky působící přes hranice jednotlivých členských států zveřejněny.

Pokud jde o smlouvy uzavírané mezi podniky a spotřebiteli, směrnice by byla založena na vysoké úrovni ochrany spotřebitele, jak vyžaduje Smlouva, a doplňovala by *acquis* týkající se spotřebitele, včetně ustanovení budoucí směrnice o právech spotřebitele.

Směrnice by mohla omezit právní rozdíly tím, že by dosáhla jistého stupně sblížení vnitrostátního smluvního práva jednotlivých členských států. To by zase zvýšilo důvěru, a to zejména u spotřebitelů a malých a středních podniků, které chtějí působit přes hranice. Harmonizace prostřednictvím směrnic založená na minimální harmonizaci by však nemusela vést k jednotnému provádění a výkladu pravidel²⁹. Podniky nabízející zboží a služby přes hranice by se v těchto zemích přesto musely podřizovat různým pravidlům spotřebitelského smluvního práva. Stávající *acquis* spotřebitelského smluvního práva ukazuje limity směrnic o minimálních normách při snižování regulačních rozdílů. V případě přesahových smluv uzavíraných mezi podniky by směrnice nemusela přinést nutnou právní jistotu a podnikům by tak dále vznikaly náklady na dodržování předpisů.

---

²⁸ Viz článek 12 Smlouvy o fungování Evropské unie.

²⁹ Z toho důvodu Montiho zpráva doporučuje, aby harmonizace probíhala prostřednictvím nařízení, s. 93.

Varianta 6: Nařízení, kterým se stanoví evropské smluvní právo

Nařízení, kterým se stanoví evropské smluvní právo, by mohlo nahradit lišící se vnitrostátní právo jednotným evropským souborem pravidel, včetně závazných pravidel zajišťujících vysokou úroveň ochrany slabší strany. Tato pravidla by se vztahovala na smlouvy nikoliv na základě volby smluvních stran, nýbrž podle vnitrostátního práva. Nařízení by mohlo nahradit vnitrostátní právo pouze u přeshraničních operací, nebo jak u přeshraniční, tak u domácích smluv (viz oddíl 4.2.2 dále).

Toto řešení by odstranilo právní nejednotnost v oblasti smluvního práva a vedlo by k jednotnému uplatňování a výkladu ustanovení nařízení. Jednotná pravidla smluvního práva by usnadnila uzavírání přeshraničních smluv a představovala by účinný mechanismus pro řešení sporů.

Toto řešení by však mohlo vyzdvihnout citlivé otázky subsidiarity a proporcionality. Nahrazení plurality vnitrostátního práva, a to zejména tam, kde se vztahuje také na domácí smlouvy, jednotným souborem pravidel, nemusí být nutně přiměřeným opatřením pro řešení překážek na vnitrostátním trhu.

Varianta 7: Nařízení, kterým se stanoví evropský občanský zákoník

Toto řešení zachází oproti nařízení, kterým se zřizuje evropské smluvní právo, o krok dále v tom smyslu, že se vztahuje nejen na smluvní právo, nýbrž také na další typy závazků (např. právo občanskoprávních deliktů a nepříkázané jednatelství). Takový nástroj by ještě více omezil potřebu spoléhat se na vnitrostátní ustanovení.

I když překážky hladkému fungování vnitřního trhu existují kromě smluvního práva také v jiných oblastech, je stále ještě třeba zjistit, do jaké míry by rozsáhlý nástroj, jako evropský občanský zákoník, byl odůvodnitelný z hlediska subsidiarity.

4.2. Rozsah použití nástroje

Nástroj smluvního práva by se mohl vztahovat na několik oblastí.

4.2.1. Měl by se nástroj vztahovat jak na smlouvy uzavírané mezi podniky a spotřebiteli, tak na smlouvy uzavírané mezi podniky?

Nástroj by mohl být použitelný u všech typů transakcí, a to jako mezi podniky, tak mezi podniky a spotřebiteli. Existují určitá obecná ustanovení smluvního práva, která mají význam pro všechny smlouvy bez rozdílu, ale tento nástroj by mohl obsahovat také zvláštní ustanovení, jež by se uplatňovala pouze u určitých druhů smluv, např. povinná ustanovení zajišťující vysokou ochranu spotřebitele. Tato ustanovení by se použila, pouze pokud by stranami transakce byl spotřebitel a podnik³⁰.

Je rovněž možno uvažovat o oddělených nástrojích pro smlouvy uzavírané mezi podniky a spotřebiteli a pro smlouvy uzavírané mezi podniky. V zásadě by oddělené nástroje mohly lépe řešit otázky, které jsou pro tyto typy smluv specifické, a jejich vypracování i použití by

---

³⁰ Z důvodu soudržnosti bude muset nástroj evropského smluvního práva doplňovat příslušné *acquis* týkající se spotřebitele formou začlenění jeho požadavků, včetně pokroku dosaženého v oblasti ochrany spotřebitele na vnitřním trhu ve směrnici o právech spotřebitele.

bylo snazší. Tvorba nástrojů však s sebou nese riziko vzájemného překrývání a nesourodosti v těchto právních předpisech.

4.2.2. *Měl by se nástroj vztahovat jak na přeshraniční, tak na domácí smlouvy?*

Problémy plynoucí z odlišnosti práva jsou běžným typickým znakem přeshraničních smluv, kde se může střetávat několik vnitrostátních nebo mezinárodních nástrojů. Nástroj, který by se vztahoval pouze na přeshraniční smlouvy a díky němuž by bylo možné řešit problémy kolizních norem, by mohl být pro bezproblémové fungování vnitřního trhu významným přínosem. Na základě smluv uzavíraných mezi podniky a spotřebiteli by podniky mohly působit podle dvou souborů podmínek – jeden by se týkal přeshraničních a druhý domácích smluv. Na spotřebitele by se rovněž vztahovaly dva soubory pravidel. Nástroj platný jak pro přeshraniční, tak pro domácí spotřebitelské smlouvy by sice dále zjednodušil regulační prostředí, ale měl by dopad pro spotřebitele, kteří by před transakcí na vnitřním trhu dali přednost vnitrostátní úrovni ochrany.

Na druhé straně, v případě smluv uzavíraných mezi podniky, kde je smluvní svoboda zásadní, může být nerozumné odepírat stranám možnost zvolit si evropský nástroj u domácích transakcí. Nástroj zahrnující jak přeshraniční, tak domácí smlouvy by mohl představovat další podnět pro podniky, aby rozšiřovaly své působení přes hranice, jelikož by mohly uplatňovat jednotný soubor podmínek a jednotnou hospodářskou politiku.

Nástroj by se mohl zaměřovat výlučně na smlouvy uzavírané v prostředí on-line, ačkoliv by takový přístup neposkytl vyčerpávající řešení překážek vnitřnímu trhu nad rámec prostředí on-line. Tyto smlouvy představují významný podíl přeshraničních transakcí na vnitřním trhu a mají největší potenciál pro růst. Proto je třeba vyvinout nástroj přizpůsobený podmínkám prostředí on-line. To by mohlo platit jak pro přeshraniční, tak domácí situace, nebo pouze na přeshraniční situace.

4.3. **Věcná působnost nástroje**

Věcnou působnost nástroje evropského smluvního práva lze vykládat úzce či široce. Nástroj by měl v každém případě zahrnovat povinná pravidla spotřebitelského smluvního práva a jeho východiskem by mělo být *acquis* Unie.

4.3.1. *Úzký výklad působnosti*

Nástroj evropského smluvního práva by mohl být omezen na pravidla týkající se: definice smlouvy, předsmuvní povinnosti, provedení, právo odstoupit od smlouvy, zastupování, důvody neplatnosti, výklad, obsah a účinky smluv, výkon, nápravná opatření v případě neprovedení, existence více dlužníků a věřitelů, změna smluvních stran, vyrovnání a sloučení a promlčení³¹. Mohlo by existovat zaměření na ta ustanovení spotřebitelského smluvního práva, která jsou příčinou překážek vnitřnímu trhu, a na praktiky, jež působí škody spotřebitelům a malým a středním podnikům, jako jsou nepřiměřené smluvní podmínky.

---

³¹ Tato terminologie, převzatá z návrhu společného referenčního rámce, je pouze orientační a neurčuje ani strukturu ani terminologii používanou v nástroji.

4.3.2. Široký výklad působnosti

Nástroj evropského smluvního práva by mohl vedle záležitostí uvedených výše v oddíle 4.3.1 zahrnovat také související témata, jako je náhrada, mimosmluvní odpovědnost, nabytí a ztráta vlastnictví zboží a věcné jištění pro movitý majetek.

4.3.3. Měl by se nástroj vztahovat na specifické druhy smluv?

Kromě ustanovení obecného smluvního práva by nástroj mohl obsahovat specifická ustanovení pro nejčastější druhy smluv. Nejběžnější a nejvýznamnější z hlediska vnitřního trhu je smlouva o prodeji zboží.

Smlouvy o poskytnutí služeb jsou rovněž velice důležité. Nicméně vzhledem k jejich nejednotné povaze bude třeba pro konkrétní druhy smluv o poskytnutí služeb vypracovat konkrétní ustanovení. Nástroj by mohl například obsahovat ustanovení pro smlouvy o poskytnutí služeb podobné prodeji, jako je například leasing automobilů, nebo pro pojistné smlouvy. Smlouvy v oblasti finančních služeb jsou navíc velice specifické a technické povahy, a to zejména jsou-li uzavírány mezi profesionály, a vyžadují opatrný přístup, jelikož se právní prostředí v těchto oblastech rychle mění.

Pokud jde o některé smlouvy o poskytnutí služeb, výzkumní pracovníci již navrhli vzorová pravidla, která by mohla sloužit jako inspirace. Například návrh společného referenčního rámce obsahuje vzorová pravidla pro smlouvy o leasingu zboží. Projektová skupina pověřená předefinováním práva (Project Group „Restatement of European Insurance Contract Law“), jímž se řídí evropská pojistná smlouva vypracovala dokument věnovaný zásadám práva, jímž se řídí evropská pojistná smlouva (*Principles of European Insurance Contract Law*³²). Pro rozhodnutí o tom, zda a jak mají být používány v případě smluv o finančních službách, je nezbytné posouzení jejich vhodnosti.

4.3.4. Působnost evropského občanského zákoníku

Evropský občanský zákoník by se měl zabývat nejen smluvním právem, včetně konkrétních druhů smluv, ale také právem občanskoprávních deliktů, neoprávněným obohacováním a nepřikázaným jednáním.

5. ZÁVĚRY

Účelem této zelené knihy je zahájit veřejnou konzultaci s cílem zorientovat se ve směrech a získat názory příslušných účastníků ohledně možností politiky v oblasti evropského smluvního práva.

Tato zelená kniha bude zveřejněna na internetové stránce Komise (<http://ec.europa.eu/yourvoice/>). Konzultace bude probíhat od 1. července 2010 do 31. ledna 2011 a je otevřena všem zainteresovaným účastníkům. Jednotlivci, organizace a země, které mají v úmyslu se procesu konzultace zúčastnit, se vyzývají, aby zaslali své příspěvky formou odpovědí na některé nebo všechny otázky uvedené v tomto dokumentu a/nebo jako obecné připomínky k záležitostem, jímž se tento dokument věnuje.

---

³² Principles of European Insurance Contract Law (Zásady, jimiž se řídí evropská pojistná smlouva), Mnichov, Sellier, 2009.

Obdržené příspěvky se zveřejní, pokud možno v podobě shrnutí, s výjimkou případů, kdy autor nesouhlasí se zveřejněním svých osobních údajů proto, že by takové zveřejnění poškodilo jeho oprávněné zájmy. V takovém případě může být příspěvek zveřejněn bez uvedení jména autora. V opačném případě se příspěvek nezveřejní a v zásadě nebude dále zohledňován ani jeho obsah.

Kromě toho jsou organizace po otevření registru zástupců zájmových skupin (lobbistů) v červnu 2008 jako součásti Evropské iniciativy pro transparentnost vyzvány, aby tento rejstřík užívaly s cílem poskytnout Evropské komisi a veřejnosti informace o svých cílech, financování a struktuře. Politikou Komise je, že dokud se organizace nezaregistrují, jsou příspěvky posuzovány, jako kdyby pocházely od jednotlivců.

Příspěvky k veřejné konzultaci lze zasílat na tuto internetovou adresu: jls-communication-e5@ec.europa.eu.

Dotazy ohledně této konzultace lze zasílat na tutéž e-mailovou adresu nebo na adresu:

European Commission, DG Justice, Unit A2, Rue de la Loi 200, B-1049 Brussels, Belgie.